

Lainsäädäntöhanke poliisin rekisteriin tallennettuja biometrisia tietoja koskevan sääntelyn muuttamiseksi

Asettaminen

Sisäministeriö on tänään asettanut lainsäädäntöhankeen valmistelevaan ehdotuksen passirekisteriin ja henkilökorttirekisteriin tallennettujen biometrinen tietojen sekä ulkomaa-laislain 131 §:n nojalla poliisin ylläpitämään rekisteriin tallennettujen biometrinen tietojen käsittelyä koskevien säännösten muuttamiseksi.

Toimikausi

Hankkeen toimikausi on 25.9.2023 – 31.5.2025.

Tausta

Passirekisteri ja henkilökorttirekisteri

Henkilötodistuksina ja matkustusasiakirjoina käytettävät passi ja henkilökortti sisältävät samat biometriset tiedot, kasvokuvan ja sormenjäljet, jotka myös talletetaan Suomessa kansalliseen rekisteriin. Vuonna 2019 voimaan tulleessa henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa (616/2019, poliisin henkilötietolaki) samat käyttötarkoituksrajaukset koskevat kaikkia passirekisterin ja henkilökorttirekisterin biometrisia tietoja. Tietoja saa käyttää muuhun kuin niiden alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen vain, jos se on välttämätöntä luonnononnettomuuden, suuronnettomuuden, muun katastrofin tai rikoksen kohteeksi joutuneen tai muuten tunnistamattomaksi jääneen uhrin tunnistamiseksi. Lisäksi tietoja saa käyttää, jos se on välttämätöntä henkilökortin tai passin hakijan tunnistamiseksi hänen myöhemmin hakiessaan henkilöllisyyttä osoittavaa asiakirjaa, ja asianomaisen henkilön suostumuksella myös tällaisen asiakirjan valmistamiseen.

Passirekisterin ja henkilökorttirekisterin biometrinen tietojen sallittuja käyttötarkoituksia on käsitelty poliisin henkilötietolain voimaantulon jälkeen muun muassa henkilökorttilain, passilain, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 15 ja 38 §:n sekä ulkomaa-laislain 33 a ja 159 §:n muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 206/2020 vp) yhteydessä. Hallintovaliokunta antoi mietintönsä esityksestä 27.5.2021 (HaVM 8/2021 vp).

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 26
00023 Valtioneuvosto

Kirkkokatu 12
Helsinki

0295 480 171
+358 295 480 171

09 160 44635
+358 9 160 44635

kirjaamo.sm@gov.fi
www.intermin.fi

Valiokunta piti mietinnössään tärkeänä, että passirekisteriin tai henkilökorttirekisteriin tallettujen sormenjälkien käyttäminen olisi mahdollista myös ainakin kaikkein törkeimpien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi (esimerkiksi haavoittuvassa asemassa olevaan henkilöön kohdistuneen törkeän seksuaalirikoksen ja siihen liittyvän henkirikoksen selvittämiseksi).

Eduskunta hyväksyi esitystä käsitellessään hallintovaliokunnan mietinnössä (HaVM 8/2021 vp) ehdotetun lausuman. Eduskunta edellytti, että sisäministeriö selvittää oikeudelliset ja muut edellytykset lainmuutokselle, jolla passirekisteriin tai henkilökorttirekisteriin tallettujen sormenjälkien käyttäminen olisi mahdollista ainakin kaikkein törkeimpien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi, joko osana poliisin henkilötietolainsäädännön toimeenpanoa koskevaa selvitystä tai antaa hallintovaliokunnalle asiasta erillisen selvityksen viimeistään syysistuntokauden 2022 alkuun mennessä (EV 81/2021 vp).

Sisäministeriössä valmisteltiin passirekisterin ja henkilökorttirekisterin biometrinen tietojen käyttämisestä erillinen [selvitys](#), joka annettiin hallintovaliokunnalle 6.9.2022. Selvityksen johtopäätösten mukaan jatkoarvioinnissa olisi punnittava esimerkiksi matkustusasiakirjojen merkitystä henkilön liikkumisvapauden kannalta sekä alun perin matkustusasiakirjaa varten kerättyjen tietojen käyttämisellä saatavaa rikostorjunnallista hyötyä. Selvityksessä arvioitiin, että passirekisterin ja henkilökorttirekisterin biometrinen tietojen hyödyt korostuisivat erityisesti vakavimpien rikosten estämisessä, paljastamisessa ja selvittämisessä.

Ulkomaalaislain 131 §:n nojalla poliisin rekisteriin tallennetut tiedot

Poliisin rekistereihin voidaan tallentaa ulkomaalaislain 131 §:ssa tarkoitetuista henkilöryhmistä sormenjäljet, valokuva sekä muut henkilötuntemerkit, joiden alkuperäisiä käsittelytarkoituksia ovat henkilöllisyyden todentaminen, ulkomaalaisten maahantuloa ja maastalähtöä sekä oleskelua ja työntekoa koskevien asioiden käsittely, päätöksenteko ja valvonta sekä valtion turvallisuuden suojaaminen. Ulkomaalaislain 131 §:n nojalla poliisin rekisteriin tallennettuja biometrisia tietoja saa käyttää muuhun kuin niiden alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen samoin edellytyksin kuin passin ja henkilökortin biometrisia tietoja. Lisäksi tietoja saa käyttää eräiden sellaisten rikosten ennalta estämiseen, paljastamiseen ja selvittämiseen, joiden on katsottu olevan kiinteässä yhteydessä tietojen ulkomaalaislain 131 §:n mukaisiin alkuperäisiin käsittelytarkoituksiin.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt säätämisympäristönsä ulkomaalaislain 131 §:n perusteella poliisin rekisteriin kansallisesti talletettavien sormenjälkitietojen käytön rajoittamista niiden keräämis- ja tallettamistarkoitusta vastaavaan tarkoitukseen. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että sormenjälkien alkuperäistä käsittelytarkoitusta vastaava tarkoitus voisi sinänsä liittyä myös tarkasti määriteltyjen rikosten estämiseen ja selvittämiseen, mutta ainoastaan siinä laajuudessa kuin tällä toiminnalla on kiinteä yhteys alkuperäiseen keräämis- ja tallettamistarkoitukseen (PeVL 51/2018 vp, PeVL 47/2010 vp).

Poliisin henkilötietolain voimaantulon jälkeen perustuslakivaliokunta on arvioinut käyttötarkoitussidonnaisuudesta poikkeamista muun muassa Schengenin tietojärjestelmän käyttöä koskevia asetuksia täydentävän lainsäädännön yhteydessä (HE 35/2021 vp; PeVL 40/2021 vp ja PeVL 23/2022 vp). Perustuslakivaliokunnan mielestä varsin vakiintuneesta käyttötarkoitussidonnaisuudesta koskevasta tulkintakäytännöstä ei ole syytä irtaantua etenkään sääntelyn perusteiden osalta ilman riittäviä perusteluita ja huolellista harkintaa. Mahdollinen käyttötarkoitussidonnaisuutta rajaava sääntely olisi hyväksyttävien perusteluiden vallitessa perusteltava ja laadittava huolellisesti asianmukaisin vaikutusarvioin ja arvioin yhteensopivuudesta sekä perus- että ihmisoikeuksiin ottaen huomioon myös EU:n tietosuojasääntelyn vaikutukset.

Perustuslakivaliokunnan mielestä erityisen vakavien rikosten ennalta estämiseen, paljastamiseen tai selvittämiseen voi liittyä sellaisia painavia, perusoikeusjärjestelmäänkin palautuvia yhteiskunnallisia intressejä, jotka riittävästi perustelevat käyttötarkoitussidonnaisuudesta poikkeamista. Näiltä osin on valtiosääntöisesti mahdollista tehdä rajattuja poikkeuksia käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteeseen, mikäli huolellisesti laadittu sääntely kokonaisuutena arvioiden täyttää perus- ja ihmisoikeuksien vaatimukset ja on yhteensopivaa EU-oikeuden asettamien vaatimusten kanssa. Perustuslakivaliokunnan mielestä sanottu on syytä ottaa huomioon valtioneuvoston piirissä tehtävässä lainvalmistelussa ja

selvitystyössä. Valiokunta nosti tässä yhteydessä esiin myös selvityksen passirekisteriin tai henkilö-korttirekisteriin talletettujen sormenjälkien käyttämisestä rikostorjunnassa (ks. PeVL 23/2022 vp).

Eduskunta edellytti esityksestä antamassaan vastauksessa, että hallitus selvittää ja arvioi tarkkaan ulkomaalaisten biometrinen tietojen käsittelyä koskevaa kansallista ja EU-sääntelyä, mukaan lukien edellytyksiä kansallisiin tietojärjestelmiin tallennettujen biometrinen tietojen käyttämiselle SIS-asetusten mukaisissa kuulutuksissa, ja ryhtyy tarvittaessa asianmukaisiin toimiin kansallisen lainsäädännön muuttamiseksi (HE 35/2021 vp - EV 92/2022 vp).

EU:n tekoälyasetus

Komissio antoi 21.4.2021 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tekoälyn eurooppalaisesta lähestymistavasta (KOM(2021) 206 lopullinen). Ehdotettu asetusta täydentäisi yleistä tietosuojaa-asetusta (EU) 2016/679 ja ns. rikosasioiden tietosuojadirektiiviä (EU) 2016/680. Ehdotetussa asetuksessa säädettäisiin muun muassa siitä, millä edellytyksillä lainvalvontaviranomaiset voivat käyttää tekoälyavusteista biometrinen etätunnistamista tai käyttää tekoälyavusteisia järjestelmiä rikostorjunnassa.

Suhde hallitusohjelmaan

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan hallitus vahvistaa rikostorjuntaa kansalaisten turvallisuuden ja viranomaisia kohtaan koetun luottamuksen lisäämiseksi. Osana tätä hallitus muun muassa arvioi ja parantaa edellytyksiä biometriikan käyttöön lainvalvonta- ja rikosentorjuntatarkoituksissa.

Tavoitteet ja tehtävä

Hankkeen tehtävänä on arvioida lainsäädännön muutostarpeet, jotka koskevat passirekisteriin ja henkilökorttirekisteriin tallennettujen sekä ulkomaalaislain 131 §:n nojalla poliisin rekisteriin tallennettujen biometrinen tietojen käsittelyä muuhun kuin niiden alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen. Arvion pohjalta hankkeessa valmistellaan ehdotukset tarvittaviksi lainsäädäntömuutoksiksi. Samassa yhteydessä tulee valmistella muut välttämättömät ehdotukset hankkeeseen liittyvän lainsäädännön muutoksiksi. Ehdotus on laadittava hallituksen esityksen muotoon.

Tavoitteena on, että ehdotettu sääntely mahdollistaa biometrinen tietojen käsittelyn välttämättömässä laajuudessa ottaen huomioon perus- ja ihmisoikeudet sekä yleislainsäädännössä tietojen käsittelylle asetetut edellytykset. Valmistelussa tulee huomioida eri perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen siten, että oikeudet ovat keskenään tasapainossa. Hankkeessa ehdotettavat lainsäädäntömuutokset on sovittava yhteen EU:n tietosuojasääntelyn, muun EU-sääntelyn ja kansallisen yleislainsäädännön vaatimusten kanssa.

Taloudelliset vaikutukset

Biometrinen tietojen käsittelyä koskevan sääntelyn muutoksilla on vaikutuksia viranomaisen toimintaedellytyksiin ja siten myös mahdollisia resurssivaikutuksia. Muuttuva sääntely saattaa lisäksi edellyttää muutoksia tietojärjestelmiin ja henkilöstön koulutusta. Taloudellisten vaikutusten arviointia täsmennetään hankkeen kuluessa yhteistyössä sidosryhmien kanssa.

Organisointi

Hanke toteutetaan sisäministeriön poliisiosastolla yhteistyössä maahanmuutto-osaston, rajavartiolaitos-osaston ja kansallisen turvallisuuden yksikön, Poliisihallituksen, keskusrikospoliisin ja suojelupoliisin kanssa erikseen sovittavalla tavalla ilman erillistä työryhmää. Hankkeessa tulee kuulla oikeusministeriötä, tietosuojavaltuutetun toimistoa ja muita tarvittavia viranomaisia.

Hankkeen vastuuvastavalmistelijana ja esittelijänä toimii erityisasiantuntija Suvi Pato-Oja ja toisen valmistelijana erityisasiantuntija Sanna Rekonen sisäministeriön poliisiosastolta. Hankkeen ohjausryhmänä toimii poliisiosaston johtoryhmä.

Hankkeen hallinnollisena assistenttina toimii suunnittelija Sari Mustila sisäministeriön poliisiosastolta.

Kustannukset ja rahoitus

Hanke toteutetaan virkatyönä. Muut mahdolliset kustannukset maksetaan sisäministeriön toimintamomentilta 26.01.01.1. Hankkeeseen käytettävä työaika ja muut kulut kirjataan sisäministeriön osalta toimintokohteelle 20005201 00.

Sisäministeri Mari Rantanen

Kansliapäällikkö Kirsi Pimiä

Liitteet

-

Jakelu

Sisäministeriön johto
Sisäministeriö/viestintä
Sisäministeriö/poliisiosasto
Sisäministeriö/rajavartio-osasto
Sisäministeriö/kansallisen turvallisuuden yksikkö
Poliisihallitus
Keskusrikospoliisi
Suojelupoliisi
Rajavartiolaitos
Oikeusministeriö
Valtiovarainministeriö
Tulli
Tietosuojavaltuutetun toimisto

Tiedoksi

-

VN/27189/2023-SM-1

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: